

Asia: 1569/00.01.01.01/2025

Lausuntopyyntö: Keski-Suomen hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluiden palveluverkko sekä palvelustrategia

Lausunnonantajan lausunto

Miten palvelustrategiaesityksessä asetetut sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteet palvelevat mielestäsi keskisuomalaisten arkea?

Palvelustrategia on kunnianhimoinen ja sillä on hyvät tavoitteet. Palveluverkkoesitykseen nähden herää kysymys, voiko kuvattu palvelustrategia sellaisenaan kuitenkaan toteutua.

Strategian tavoitteenasetteluissa huomioidaan hyvin kaikki kohderyhmät.

Integraatio sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon kesken ei strategiasta välity vielä kovin vahvasti, joskin moniammatillisuuden ja yhteistyön paikkoja on tehty näkyväksi aiempaa enemmän. Toiveena luonnollisesti on, että aidosti päästään pois siiloutuneista palveluista ja palvelupolut toimivat sujuvasti.

Miten näet ehdotettujen palvelustrategian ja palveluverkon vaikuttavan keskisuomalaisten arkeen?

Kokonaisuudessaan nyt esitetty palveluverkko tulee vaikuttamaan negatiivisesti erityisesti Keski-Suomen reuna-alueilla asuvien asukkaiden palveluiden saatavuuteen ja saavutettavuuteen. Arjessa tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen loppuminen lähipalveluna heikentää kuntalaisten yhdenvertaisuutta ja lisää etenkin heikoimmassa asemassa olevien turvallisuuden tunnetta.

Pitkät välimatkat ja harvempi palveluverkko saattaa hidastaa reagointia häiriö- ja poikkeustilanteissa sekä heikentää arjen turvallisuutta ja huoltovarmuutta etenkin reuna-alueilla.

Mitä muita vaikutuksia palveluverkolla on, esimerkiksi ihmisvaikutukset, seutuvaikutukset, ympäristövaikutukset tai vaikutukset elinvoimaan?

Vaikka hyvinvointialueen pääasiallinen tehtävä ei olisikaan huomioida elinvoimatekijöitä, ei se poista sitä tosiasiaa, että palveluverkkoesityksellä joka tapauksessa on laajat vaikutukset kuntien elinvoimaan. Sujuvat ja saavutettavat sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut ovat tärkeä vetovoimatekijä asukkaiden saatavuudessa kuntiin. Palveluverkkoon liittyvät päätökset vaikuttavat välillisesti myös kuntien työpaikkoihin ja sote-toimialaan liittyvien yritysten toimintaedellytyksiin sekä muiden yritysten työvoiman saatavuuden haasteisiin. Kuka muuttaa paikkakunnalle, vaikka olisikin töitä, jos ei ole palveluita.

Liikkuvien palvelujen lisäämisellä ja toisaalta asukkaiden liikkumisella etäämmälle palveluihin on ympäristöä kuormittavia haittavaikutuksia, vaikka sinällään liikkuvia palveluja lisäämällä paikataankin kiinteiden lähipalvelujen puuttumista ja turvataan paremmin yhdenvertaisuuden toteutumista.

Osassa Keski-Suomen kuntia ympäristövaikutuksia aiheutuu myös tyhjilleen jäävistä kiinteistöistä. Näistä aiheutuu kunnille myös huomattavia taloushaasteita kiinteistöjen alaskirjausten ja tulonmenetysten myötä.

Miten voisimme tukea asukkaita, asiakkaita ja potilaita nykyistä paremmin tilanteissa, joissa palveluihin tulee muutoksia?

Mikäli hyvinvointialue korvaa lähipalveluja liikkuvilla palveluilla, niiden tulee silloin olla mahdollisimman kattavia.

Digitaalisten palvelujen vahvistaminen sosiaali- ja terveyspalveluissa silloin, kun ne vastaavat oikealla tavalla palvelun tarpeeseen ja asiakkailla on tosiasialliset mahdollisuudet käyttää digitaalisia välineitä ikänsä, osaamisensa, toimintakykynsä ja esimerkiksi toimivien tietoverkkoyhteyksien puolesta.

Hyvinvointialue voi tukea järjestöjen ja yhdistysten toimintaa avustuksilla ja vahvistamalla siten yhteistyötä ja kumppanuutta eri toimintojen ja palvelujen mahdollistamiseksi.

Voit jättää vapaamuotoisen lausunnon tänne:

Ikääntyneiden ympärivuorokautinen asuminen: Asumispalveluyksikkö Sylvin lakkauttaminen

Palveluverkkoesityksessä esitetään Laukaan kunnassa sijaitsevan asumispalveluyksikkö Sylvin lakkauttamista. Perusteluina ovat muun muassa yksikön pieni asukasmäärä sekä se, että ympärivuorokautisen asumisen palvelujen peittävyys Keski-Suomessa on valtakunnallista keskiarvoa korkeampi ja ko. alueen seudullinen peittävyys nähdään esityksessä riittävänä.

Sylvissä on palveluverkkoesityksessä esitetystä poiketen yhteensä 29 asukaspaikkaa (tällä hetkellä 25 pitkäaikaisen asumisen paikkaa ja 4 lyhytaikaisen hoidon paikkaa), joten kyseessä ei ole kovinkaan pieni yksikkö. Sylvin kaikki asukkaat ovat laukaalaisia, ja yksikön kuormitusprosentin keskiarvo on huhti–syyskuun 2025 ajalta ollut 95,03%. Vajaukset johtuvat lyhytaikaishoitajaksojen vaihdoksista. Kuitenkin vuodenvaihteen 2025 jälkeen Sylvissä tarjotaan enää vain pitkäaikaista asumista, jolloin kuormitusprosentti tulee olemaan täydet 100 %.

Sylvin asukaspaikoille on jatkuvasti jonoa, joten tarve on ilmeinen, eikä väestön ikääntyessä tarve ainakaan ole vähenemässä. Muistisairaille asukkaille tuttu ja turvallinen, omaisten ja läheisten läheisyydessä sijaitseva asuinpaikka on elintärkeä tekijä. Yksikön lakkauttamisella ja asukkaiden siirtämisellä voi olla heikentävä vaikutus asukkaan toimintakykyyn ja hyvinvointiin ja se voi lisätä asukkaiden hoidettavuutta. Etenkin, jos omaisilla ja läheisillä ei ole mahdollisuutta liikkua kauemmas tapaamaan omaa läheistään.

Yhteisöllinen asuminen ei ratkaise ympärivuorokautista hoivaa tarvitsevien ikääntyneiden asumispalvelun tarvetta, koska näiden asukkaiden toimintakyky ei useinkaan ole riittävä yhteisölliseen asumiseen ja toisaalta yhteisölliseen asumiseenkin on jonoa.

Asukkaiden itsensä lisäksi kunta näkee tärkeänä huolen myös Sylvin asukkaana olevien omaisten ja läheisten sekä Sylvissä työskentelevien työntekijöiden puolesta.

Sylvin kiinteistön tilat on rakennettu 2016 nykyistä toimintaa varten. Tilat ovat siis sekä toiminnaltaan hyvät, terveet ja kodinomaiset. Tilojen kuntoluokka on 1 eli hyvä.

Edellä esitetyistä syistä Laukaan kunta vastustaa asumispalveluyksikkö Sylvin lakkauttamista ja toivoo, että ympärivuorokautisia asumispalveluja tarvitseville laukaalaisille ikäihmisille turvataan edelleen kodinomaiset ja inhimilliset asuinolosuhteet heidän omassa lähiympäristössään.

Neuvolapalvelut: Vihtavuoren neuvolan lakkauttaminen

Palveluverkkoesityksessä esitetään Vihtavuoren neuvolan lakkauttamista. Vihtavuori on yksi Laukaan elinvoimaisista taajamista. Taajamassa on hyvät peruspalvelut lapsiperheille (päiväkodit, koulu,

leikkipuistot, liikuntapaikat), mikä on vahva taajaman vetovoimatekijä. Myös neuvola on monille lapsiperheille vetovoimainen peruspalvelu, joka lähipalveluna helpottaa monin tavoin perhearkea. Neuvolan lakkauttamisen myötä myös Vihtavuoren taajaman vetovoimaisuus on vaarassa laskea.

Palveluverkkoesityksessä esitetään lähineuvolapalvelujen keskittämistä Leppäveden taajaman uusiin, rakentuviin tiloihin. Tilat sinällään tulevat varmasti olemaan hyvät ja toimivat, kuten ovat tällä hetkellä myös Vihtavuorella, mutta etenkin useamman lapsen perheille kulkeminen Vihtavuoresta Leppävedelle voi olla hankalaa.

Näistä syistä Laukaan kunta vastustaa Vihtavuoren neuvolan lakkauttamista.

Näytteenottopisteet: Lievestuoreen näytteenottopalvelujen loppuminen

Palveluverkkoesityksessä Lievestuoreen näytteenottopalvelut esitetään lopetettavaksi. Nykyisellään Lievestuoreella on ollut näytteenotto 2 pv/viikko. Laukaan kunta esittää, että mikäli näytteenottopalvelut Lievestuoreella lähipalveluna lakkautetaan, ne turvataan jatkossa liikkuvana palveluna. Tämä helpottaa erityisesti sellaisten henkilöiden palvelunsaantia, joilla ei ole käytettävissä omaa autoa tai heillä ei ole mahdollisuutta käyttää julkisia kulkuyhteyksiä kauemmas näytteenottoon päästäkseen. Riskinä näytteenoton lakkauttamisessa on se, että esimerkiksi pitkäaikaissairausten hoidon seurannassa tarvittavia näytteenottoja jää tyystin väliin, jos näytteenottoon pääseminen ei ole mahdollista omalla lähiseudulla.

Perhekeskus

Perhekeskustoiminnan osalta esityksessä ei ole muutoksia. Palveluverkkoesityksessä Laukaan perhekeskus mainitaan kunnan koordinoimana perhekeskuksena. Tämä ei kuitenkaan enää ole perusteltua, koska hallinnollisesti perhekeskustoiminta siirtyi hyvinvointialueelle vuoden 2023 hyvinvointialueuudistuksessa.

Tämän myötä Laukaan kunnan lasten- ja nuortenhyvinvointikeskuksen tuloksikkö lakkautettiin myöhemmin vuoden 2024 lopussa, ja perhekeskustoimintaa kunnassa aiemmin koordinoineen palvelupäällikön tehtäväkuva on sittemmin muuttunut hyvinvointikoordinaattorin työksi. Palveluverkon laajassa diaesityksessä (dia 38, Perhekeskuspalvelut) mainitaan, että toiminnan järjestämisen yksityiskohdista sovitaan kuntasopimuksissa, mutta sopimusta ei kuitenkaan ole toistaiseksi tehty.

Laukaan kunnassa ei siis nykyisellään ole kunnan palkkaamaa työntekijää, jonka työ kohdentuisi pelkästään perhekeskustyöhön, vaan perhekeskus on hyvinvointikoordinaattorin työssä yksi yhdyspinta kunnan ja hyvinvointialueen monista yhdyspinnoista. Kuten suurimmassa osassa Keski-

Suomen kunnista, myös Laukaassa perhekeskustoimintaa koordinoi hyvinvointialueen perhekeskuskoordinaattori yhteistyössä kunnan hyvinvointikoordinaattorin kanssa.

Kotihoito

Keski-Suomen hyvinvointialueen hankintasuunnitelmaan on kirjattu ikääntyneiden kotihoidon ja asumispalvelujen palveluhankintaan neljän alueen kilpailutus, joista yksi alue sijoittuu Laukaaseen. Lievestuore ei kuulu kyseiseen alueeseen. Hankintasuunnitelman mukaan Laukaan kotihoito ulkoistetaan 2/2026 alkaen liikkeenluovutuksella. Saamamme tiedon mukaan kyse on monituottajamallista, joka perustuu vahvaan kumppanuuteen hyvinvointialueen ja palveluntuottajan kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että peruskotihoidon tuottaa kilpailutettu palveluntuottaja, mutta esimerkiksi etä- ja yöhoidon tuottaa edelleen hyvinvointialue itse.

Vaikka tätä kotihoidon ulkoistamista ei ole esitelty palveluverkkoesityksen muutoksena, Laukaan kunta katsoo, että liikkeenluovutuksella tulee olemaan suora ja selkeä vaikutus niin kotihoidon asiakkaisiin kuin työntekijöihin. Laukaan kunta toivookin, että mahdollinen muutos hoidetaan hallitusti.

Leinonen Linda
Laukaan kunta